

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Кафедра соціальної економіки

РОБОЧА ПРОГРАМА
ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

рівень вищої освіти третій (освітньо-науковий)
галузь знань 05 "Соціальні та поведінкові науки"
спеціальність 051 "Економіка"
освітньо-наукова програма "Економіка"

Завідувач кафедри

соціальної економіки

(назва кафедри)

(підпис)

Галина НАЗАРОВА

(прізвище та ініціали)

Гарант освітньо-наукової програми

Економіка

(назва програми)

(підпис)

Галина НАЗАРОВА

(прізвище та ініціали)

Харків
2023

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

к.е.н., доцент Іванісов О. В.,
к.е.н., доцент Лебединська О. С.,
д.е.н., професор Лаптев В. І.

Програму погоджено з гарантом освітньо-наукової програми Економіка

Програму схвалено на засіданні кафедри соціальної економіки

Протокол засідання кафедри від «24» серпня 2023 року, № 13.

Дію робочої програми пролонговано:

на 20__/20__ н.р. Завідувач кафедри _____
(назва кафедри)

_____ (підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

Гарант

освітньо-наукової програми _____
(назва програми)

_____ (підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

на 20__/20__ н.р. Завідувач кафедри _____
(назва кафедри)

_____ (підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

Гарант

освітньо-наукової програми _____
(назва програми)

_____ (підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

на 20__/20__ н.р. Завідувач кафедри _____
(назва кафедри)

_____ (підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

Гарант

освітньо-наукової програми _____
(назва програми)

_____ (підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Педагогічна практика (далі – ПП) є практичною складовою підготовки здобувачів вищої освіти спеціальності 051 «Економіка» ступеня доктора філософії усіх форм навчання в Харківському національному економічному університеті імені Семена Кузнеця (далі – Університеті). Програму ПП розроблено відповідно до вимог до підготовки здобувачів вищої освіти доктора філософії, що визначаються чинним законодавством України, зокрема згідно з Порядком підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах) [4] і Національною рамкою кваліфікацій [5], та внутрішніх нормативних документів Університету [7]. Метою проведення ПП є набуття здобувачами компетентностей щодо: глибокого розуміння базових (фундаментальних) принципів та методів економічних наук, а також методології наукових досліджень, створення нових знань у сфері економіки з метою досягнення економічного та соціального розвитку в умовах глобалізації; застосування інноваційних науково-педагогічних технологій, формулювання змісту, цілей навчання, способів їх досягнення, форм контролю, нести відповідальність за ефективність освітнього процесу з дотриманням норм академічної етики та доброчесності; застосування креативних технологій та математичних методів і моделей при здійсненні наукових досліджень та виявленні причинно-наслідкових зв'язків і тенденцій розвитку економічних явищ та процесів.

ПП покликана забезпечити функцію сполучної ланки між теоретичними знаннями, здобутими в процесі засвоєння освітньої та наукової складових підготовки здобувачів і практичною діяльністю щодо впровадження здобутих знань та наукових здобутків у освітній процес. Програма ПП пов'язана з можливістю подальшої викладацької діяльності осіб, які закінчують підготовку в аспірантурі на освітній програмі «Економіка», планують свою педагогічну діяльність у закладах вищої освіти (далі – ЗВО) та необхідністю підготовки власних науково-педагогічних працівників вищої кваліфікації для Університету.

1. Характеристика, мета, завдання та результати педагогічної практики

1.1. Характеристика педагогічної практики

Таблиця 1

Характеристика педагогічної практики

Кількість кредитів	Загальна кількість годин	Вид контролю	Семестр	
5	150	ЗВІТ	1-6	
	З них:			
	навчальна робота			методична та організаційна робота
	50			100

Навчальний план підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та індивідуальний навчальний план роботи здобувачів за освітньо-науковою програмою «Економіка» спеціальності 051 «Економіка» включає обов'язкову практичну складову «Педагогічна практика» (освітній компонент ОК5) обсягом 5 кредитів ЄКТС (150 годин), які виконуються здобувачем протягом 1-3 років підготовки в аспірантурі Університету.

Проведення ПП здобувача регламентується навчальним планом та освітньо-науковою програмою підготовки здобувачів доктора філософії, робочою програмою ПП.

ПП передбачає виконання здобувачем навчальної (обсягом не менше 50 годин), методичної та організаційної (обсягом не менше 100 годин) роботи за напрямом дисертаційного дослідження.

1.2. Мета педагогічної практики

Метою проведення ПП є набуття здобувачами компетентностей щодо: глибокого розуміння базових (фундаментальних) принципів та методів економічних наук, а також методології наукових досліджень, створення нових знань у сфері економіки з метою досягнення економічного та соціального

розвитку в умовах глобалізації; застосування інноваційних науково-педагогічних технологій, формулювання змісту, цілей навчання, способів їх досягнення, форм контролю, нести відповідальність за ефективність освітнього процесу з дотриманням норм академічної етики та доброчесності; застосування креативних технологій та математичних методів і моделей при здійсненні наукових досліджень та виявленні причинно-наслідкових зв'язків і тенденцій розвитку економічних явищ та процесів.

1.3. Основні завдання та результати педагогічної практики

Завданням ПП здобувачів є формування у здобувачів загальної компетентності щодо здійснення освітнього процесу, навчання, розвитку і професійної підготовки студентів до певного виду професійно орієнтованої діяльності.

Програма ПП передбачає вивчення здобувачами основ навчальної, наукової та методичної роботи у ЗВО, оволодіння практичними навичками проведення окремих видів навчальних занять, набуття досвіду педагогічної діяльності в умовах сучасного ЗВО.

Формування компетентностей щодо професійного виконання педагогічної діяльності у галузі економіки відбувається поетапно у процесі ПП, що визначає її зміст, обсяг та спрямованість.

Систематизовані дані, отримані до початку ПП і в процесі її проходження, мають дозволити здобувачам підготувати за результатами ПП щонайменше один із видів методичного забезпечення навчальної дисципліни (методичні рекомендації до практичних занять, семінарських занять, лабораторних занять, самостійної роботи).

Результати ПП здобувача оцінюються комплексно, з урахуванням всієї сукупності показників, що відображають його готовність та здатність до самостійного здійснення освітнього процесу, навчання, розвитку і професійної підготовки студентів до певного виду професійно орієнтованої діяльності.

У результаті проходження ПП здобувач має:

знати та розуміти:

сутність, умови планування й організації освітнього процесу у ЗВО; вимоги до навчально-методичного забезпечення освітнього процесу;

основні цілі модернізації вищої освіти України та сутність інноваційних технологій навчання у вищій освіті;

сучасні підходи до проектування, моделювання і конструювання педагогічної діяльності;

закономірності, принципи, систему та нормативно-правову базу організації освітнього процесу у ЗВО;

методики прийняття рішень та критерії оцінки якості забезпечення освітнього процесу з дисципліни;

ефективні процедури оцінювання та способи обліку успішності навчання здобувачів;

етичні норми професійної викладацької діяльності та прийоми професійної викладацької риторики;

правила внутрішнього розпорядку університету;

кодекс та принципи дотримання академічної доброчесності здобувачами та науково-педагогічними працівниками університету;

уміти:

застосовувати сучасні ефективні методи, засоби і технології навчання і викладання у педагогічній діяльності;

впроваджувати наукові досягнення професійної галузі в освітній процес, структурувати результати сучасних наукових досліджень та інтегрувати їх до навчального контенту за дисципліною;

застосовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології для планування, організації та реалізації освітнього процесу у ЗВО;

виявляти міждисциплінарні зв'язки у визначеній проблемі та використовувати відповідні знання, методи і технології для їх розв'язання на засадах міждисциплінарного підходу;

розробляти та використовувати засоби діагностики результатів навчання;

демонструвати методики професійного самовдосконалення науково-педагогічних працівників ЗВО;

демонструвати культуру академічної доброчесності, культуру якості освіти.

У кінцевому підсумку в результаті проходження ПП здобувач має набути навичок самостійного виконання педагогічної діяльності за спеціальністю 051 «Економіка» та загальних і спеціальних компетентностей, що формують результати навчання за освітньо-науковою програмою «Економіка» (табл. 2).

Таблиця 2

Компетентності та результати педагогічної практики, що забезпечують засвоєння програмних результатів навчання освітньо-наукової програми «Економіка»

Спеціальні компетентності (СК)	Загальні компетентності (ЗК)	Результати навчання (РН)
СК 04. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у закладах вищої освіти.		РН 02. Глибоко розуміти базові (фундаментальні) принципи та методи економічних наук, а також методологію наукових досліджень, створювати нові знання у сфері економіки з метою досягнення економічного та соціального розвитку в умовах глобалізації.
СК 04. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у закладах вищої освіти.		РН 07. Застосовувати інноваційні науково-педагогічні технології, формулювати зміст, цілі навчання, способи їх досягнення, форми контролю, нести відповідальність за ефективність освітнього процесу з дотриманням норм академічної етики та доброчесності.
СК 08. Здатність визначати нові тренди і тенденції розвитку соціально-економічних явищ і процесів, виявляти причинно-наслідкові зв'язки із застосуванням креативних технологій у здійсненні наукових досліджень.		
СК 04. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у закладах вищої освіти.		РН 10. Застосовувати креативні технології та математичні методи і моделі при здійсненні наукових досліджень та виявленні причинно-наслідкових зв'язків і тенденцій розвитку економічних явищ та процесів

2. Зміст та організація проведення педагогічної практики

Планування та облік навчальної, методичної та організаційної роботи (планується у індивідуальному плані здобувача), яка виконується здобувачами в ході ПП, здійснюється згідно з «Положення про планування та облік роботи науково-педагогічних і педагогічних працівників» [7].

Конкретний зміст, завдання та період виконання здобувачем ПП визначається у індивідуальному плані ПП здобувача, який розробляється керівником практики за погодженням з науковим керівником здобувача та затверджується на засіданні кафедри у відповідності з напрямком його наукового дослідження та завданнями й цілями розвитку кафедри.

Зміст та період виконання ПП кожного окремого здобувача визначається керівником в індивідуальному плані ПП (де вказуються тема, мета, перелік завдань (робіт) на ПП, навчальна дисципліна, в межах якої будуть реалізовані окреслені завдання (роботи) ПП тощо (додаток А) у навчальному семестрі, який затверджується на засіданні кафедри щонайменше за п'ять днів до початку семестру (навчальних занять), у якому матиме місце ПП.

ПП проводиться паралельно з вивченням здобувачами дисциплін навчального плану (якщо це передбачено навчальним планом) і виконанням науково-дослідної роботи.

Розклад та період виконання ПП не має співпадати з навчальними аудиторними заняттями, які передбачені розкладом та навчальним планом підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії за освітньо-науковою програмою «Економіка».

Загальне керівництво та контроль за виконанням плану ПП здобувача покладається на завідувача кафедри, на якій виконується ПП здобувача, який:

забезпечує чітку організацію, планування та облік результатів практики (у індивідуальному плані ПП, звіті про проходження практики, протоколі кафедри та індивідуальному навчальному плані здобувача зазначаються період проведення занять, назва навчальної дисципліни, академічна група, вид занять тощо);

надає методичну допомогу в плануванні та організації навчально-викладацької діяльності здобувача;

контролює роботу здобувача під час виконання ПП, відвідування занять та інші види його роботи зі студентами, вживає заходів щодо ліквідації недоліків в організації ПП.

У процесі проходження ПП здобувач отримує консультації від керівника практики і бере участь в освітньому процесі під його керівництвом.

Рекомендується відвідування здобувачем занять, які проводять досвідчені викладачі Університету, вивчення наявного на кафедрі науково-методичного забезпечення дисциплін, що допомагає уникнути типових помилок і сприяє формуванню у майбутніх здобувачів навичок педагогічної майстерності, затребуваних у практичній діяльності організацій. Консультації з керівником практики є обов'язковими, але не обмежують можливості спілкування між здобувачами і керівником дисертаційного дослідження.

Можливо як проведення очних консультацій, так і з застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

У процесі проходження ПП здобувач вищої освіти має право отримати консультацію провідних науково-педагогічних працівників кафедри з питань методології та методики викладання у вищій освіті.

Безпосереднє керівництво та контроль за виконанням плану ПП здобувача здійснюється відповідальним викладачем (лектором), відповідальним за навчальну дисципліну за погодженням з науковим керівником здобувача.

ПП складається з трьох етапів: підготовчого, основного та звітнього.

Для кожного етапу керівником практики мають бути сформовані конкретні завдання (вносяться до індивідуального плану ПП здобувача (див додаток А).

На першому (підготовчому) етапі передбачається організаційні збори, інструктаж, у тому числі інструктаж із техніки безпеки.

На підготовчому етапі ПП має місце:

спільна робота здобувача-практиканта з керівником та іншими членами професорсько-викладацького складу кафедри щодо вирішення поточних навчально-методичних питань;

ознайомлення з матеріально-технічною базою кафедри і наявним методичним забезпеченням освітнього процесу;

ознайомлення з організацією планування та обліку навчальної, наукової та методичної роботи на кафедрі, нормативними документами освітнього процесу;

знайомство з інноваційними освітніми технологіями і їхнє впровадження в освітній процес.

На цьому етапі також здійснюється вивчення наявного та розроблення нового (удосконаленого) навчально-методичного забезпечення (робочої програми, методичних рекомендацій для практичних та лабораторних занять). Із цією метою передбачено:

консультування здобувача керівником практики щодо визначення тематики і виду навчально-методичної розробки (робочої програми, методичних рекомендацій для практичних та лабораторних занять);

пошук і первинне оброблення матеріалів (підручників і навчальних посібників, монографій і наукових статей, спеціалізованих журналів, інтернет-ресурсів тощо);

пошук додаткового матеріалу і підготовка навчально-методичної розробки;

перевірка навчально-методичної розробки керівником практики;

підготовка навчально-методичної розробки та її здача керівнику практики.

Основний етап ПП – її проходження на кафедрі – здійснення безпосередньої педагогічної діяльності (самостійне проведення практичних, лабораторних або семінарських занять та ін.). На цьому етапі передбачається апробація навчально-методичних розробок здобувача у освітньому процесі у формі проведення навчальних аудиторних, або поза-аудиторних занять зі студентам з використанням навчально-методичної розробки здобувача-практиканта.

Зміст ПП на кожному етапі визначається індивідуальним планом ПП здобувача в рамках Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах) [4].

Незалежно від форми апробації здобувач має забезпечити відповідність навчально-методичної розробки вимогам теорії та методології педагогіки вищої освіти, передбачивши застосування інноваційних методів і засобів навчання.

Рекомендований календарний план проходження ПП аспіранта наведено у табл. 3.

Таблиця 3

Рекомендований план проходження ПП здобувачів ступеня вищої освіти доктора філософії (аспірантів) спеціальності 051 «Економіка» освітньо-наукової програми «Економіка»

№ з/п	Зміст роботи	Тиждень			
		1	2	3	4 - 16
1	Установча зустріч із керівником ПП та роз'яснення завдань ПП: загальні настанови, ознайомлення з формами робочих і звітних документів, обговорення та затвердження тем навчальних занять, які будуть проводити аспіранти за індивідуальним планом ПП.	+	-	-	-
2	Ознайомлення з навчально-методичним забезпеченням навчальної дисципліни та підготовка нових навчально-методичних розробок щодо здійснення викладацької діяльності відповідно до напрямку дисертаційного дослідження аспіранта.	+	+	-	-
3	Проведення практичних занять (або виконання іншого виду аудиторного та поза аудиторного навчального навантаження) за профілем, який відповідає напрямку дисертаційного дослідження аспіранта.	-	+	+	+
4	Підведення підсумків викладацької діяльності у напрямі дисертаційного дослідження аспіранта.				+
5	Захист результатів ПП на засіданні кафедри – після закінчення семестру (півріччя), в якому мала місце ПП.				

Завершальним етапом ПП є оформлення результатів, отриманих здобувачем за весь період ПП у вигляді звіту про проходження ПП (див. додаток Б) та матеріалів, що підтверджують зазначені у звіті показники.

3. Вимоги до баз педагогічної практики

Базою для проходження педагогічної практики є кафедри Університету, де викладаються навчальні дисципліни за напрямом дисертаційного дослідження аспіранта. У процесі проходження ПП аспіранти перебувають на робочих місцях у структурних підрозділах (кафедрах) Університету і виконують частину обов'язків викладачів кафедри, дотримуються правил внутрішнього розпорядку Університету і техніки безпеки, знайомляться з посадовими інструкціями викладачів, логікою побудови освітнього процесу та його забезпеченням, виконують покладені на них обов'язки та завдання, набувають навичок самостійної організації та здійснення освітнього процесу, вивчають кодекс академічної доброчесності.

Для проведення ПП необхідне таке матеріально-технічне забезпечення:

для очного навчання: аудиторії університету для проведення практичних (лабораторних, семінарських) занять, індивідуальної роботи зі студентами, позааудиторних заходів, аудиторія для проведення загальних методичних нарад керівника практики і здобувача, мультимедійне обладнання, тощо.

для навчання з використанням дистанційних технологій або дистанційного навчання: комп'ютерна техніка, платформа MOODLE (сайт персональних навчальних систем), ZOOM.

4. Індивідуальні завдання з педагогічної практики

У кожному конкретному випадку програма ПП може змінюватися і доповнюватися залежно від характеру завдань і робіт, які виконує здобувач. ПП вважається завершеною за умови виконання здобувачем всіх вимог цієї Програми та затвердженого кафедрою індивідуального плану ПП. Обсяги виконаної здобувачем ПП упродовж всього періоду підготовки в здобувачем Університету накопичуються.

За потреби (при погодженні з науковим керівником та за рішенням кафедри), обсяги ПП здобувача можуть бути збільшені. У такому випадку

величина, на яку фактично відпрацьована здобувачем ПП перевищує передбачений навчальним планом підготовки здобувача обсяг ПП, зазначається у індивідуальному плані роботи здобувача та у академічній довідці (як виконане додаткове навантаження).

5. Вимоги до звіту з педагогічної практики

У звіті здобувача про проходження ПП мають бути відображені терміни і порядок проходження практики, ступінь виконання запланованих завдань на ПП з перерахуванням документації, яка використовувалася під час проходження ПП тощо. Додатками до звіту про проходження ПП можуть бути навчально-методичні розробки, які виконані аспірантом у ході ПП, роботи студентів тощо.

Звіт формується відповідно до поданої в додатку Б логіки, згідно з вимогами, що наведені у додатку В, та має містити таку інформацію:

1. Місце проходження практики, характеристику навчальних приміщень (потрібне матеріально-технічне оснащення, в т.ч. потрібне для проведення занять обладнання, ПНС, Zoom); терміни практики; назву навчальної дисципліни, за якою проводилися заняття, обсяг навчальної дисципліни у навчальному плані підготовки здобувачів; рівень вищої освіти, номер групи, курс студентів, для яких викладалася зазначена навчальна дисципліна.

2. Стан навчально-методичного забезпечення дисципліни; перелік та опис власних науково-методичних розробок аспіранта.

3. Вид і теми занять, навчальні цілі, зміст занять, методи і технології вкладання, які застосовувалися.

4. Активність роботи студентів.

5. Самооцінку виконаної роботи здобувачем (труднощі та успіхи).

6. Пропозиції щодо організації та проведення ПП.

7. Оцінку керівника, його зауваження та пропозиції щодо виконаних здобувачем під час ПП завдань (робіт), загальний відгук про виконання аспірантом ПП.

Додатками до звіту про проходження ПП можуть бути такі матеріали:
навчально-методичні розробки до навчальних занять;
методичний аналіз одного з занять, проведеного іншим здобувачем або викладачем;

У звіті відображаються всі види діяльності здобувача, що мали місце під час ПП, у тому числі відзначаються теми проведених занять із зазначенням обсягу годин. Оптимальний обсяг звіту здобувача про проходження ПП, за винятком додатків до звіту, має становити 10 – 15 сторінок.

6. Підбиття підсумків педагогічної практики

Оформлений відповідно до вимог цієї Програми звіт про проходження ПП (разом з індивідуальним планом ПП та електронними версіями розроблених здобувачем навчально-методичних розробок за дисципліною, в межах якої проходила ПП, тощо) здобувач подає на рецензування керівнику у п'ятиденний термін після закінчення ПП (останнього аудиторного заняття або іспиту за навчальною дисципліною, у межах якої проходила ПП).

Враховуючи активність здобувача під час ПП та за результатами перевірки наданих здобувачем матеріалів, керівник практики вносить до Звіту з проходження ПП свою оцінку, зауваження та пропозиції щодо кожного з виконаних здобувачем під час ПП завдань (робіт).

Крім того, керівник практики має внести до Звіту про проходження ПП здобувачем свій загальний відгук щодо фактичного рівня виконання здобувачем ПП та зазначити рекомендовану ним оцінку результатів ПП здобувача. Заповнений здобувачем та керівником практики Звіт про проходження ПП подається на розгляд на засідання кафедри.

Наприкінці семестру результати проведення здобувачем ПП обговорюються, оцінюються та затверджуються на засіданні кафедри.

Оцінювання результатів здобувача ґрунтуються на таких критеріях: активність здобувача у ході виконання ПП, якість звіту та іншої звітної документації здобувача, відгук керівника ПП.

Після проведення ПП та затвердження її результатів на кафедрі здобувач має заповнити блок «Проведення педагогічної практики» свого індивідуального плану роботи на семестр (півріччя), у якому мала місце ПП, а також надати витяг із протоколу відповідного засідання кафедри про результати обговорення та оцінювання проведеної здобувачем ПП до відділу аспірантури і докторантури.

7. Критерії оцінювання результатів педагогічної практики

Оцінювання результатів ПП здобувача на кафедрі має відбуватися за рівнем набуття ним визначених вище знань та вмінь. У межах раніше визначених знань та вмінь кафедрою можуть встановлюватися більш деталізовані показники оцінювання отриманих здобувачем результатів ПП.

Результати ПП здобувача оцінюються за 100-бальною системою (що прийнята у ХНЕУ ім. С. Кузнеця) за підсумками захисту звіту про проходження ПП на засіданні кафедри. Мінімальна сума балів, що дозволяє зарахувати результати проходження ПП здобувача – 60 балів.

Розподіл балів за кожний вид робіт у загальній оцінці за ПП здобувача:

навчальна робота: до 50 балів;

методична робота: до 30 балів;

організаційна: до 10 балів;

підготовка та захист звіту: до 10 балів.

Критерії оцінювання ПП здобувача наведені у додатку Г.

Для отримання позитивної оцінки здобувач має повністю виконати затверджений кафедрою індивідуальний план ПП, своєчасно оформити поточну і підсумкову документацію, подати її керівнику практики на рецензування, захистити звіт про проходження ПП на засіданні кафедри.

За підсумками звітування здобувача та обговорення результатів проведеної ним ПП на засіданні кафедри ухвалюється рішення щодо оцінювання та затвердження результатів (або повторного проходження) ПП здобувача (для кожного здобувача кафедри окремо).

Відомості про виконану здобувачем (затверджену кафедрою) ПП з оцінкою заносяться до: протоколу кафедри, витяг з якого надається до відділу аспірантури і докторантури у п'ятиденний термін, після проведення відповідного засідання кафедри; індивідуального плану роботи здобувача у блок «Педагогічна практика».

Оцінка за проходження ПП враховується під час наступної атестації здобувача (звітування про виконання індивідуального плану роботи здобувача за семестр) на кафедрі.

Здобувачу, який не виконав Програму та / або індивідуальний план ПП, отримав негативний висновок щодо її проходження, або незадовільну оцінку за результатами захисту звіту, надається право її повторного проходження та захисту у встановленому порядку.

Рекомендована література

Основна

1. Класифікатор професій [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://buhgalter911.com/res/spravochniki/klassifikprofessiy.aspx>.
2. Кодекс законів про працю України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.
3. Про вищу освіту Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
4. Порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. № 261 (зі змінами). Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-%D0%BF#Text>.
5. Національна рамка кваліфікацій України, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341 (зі змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text>.

6. Професійний стандарт на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти», затверджений Наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України №610 від 23.03.2021 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://mon.gov.ua/ua/news/zatverdzheno-standart-na-grupu-profesij-vikladachi-zakladiv-vishoyi-osviti>

7. Положення "Про планування та облік роботи науково-педагогічних і педагогічних працівників", затверджене Наказом ректора ХНЕУ ім. С. Кузнеця від 29.06.2023 р. № 175 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.hneu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/Polozhennya-pro-planuvannya-ta-oblik-roboty-naukovo-pedahohichnykh-pratsivnykiv.pdf>

8. Типова програма практичної підготовки (педагогічна практика) здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Електронний ресурс / укладачі Єрмаченко В. Є., Назарова С. О. – Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. – 27 с. <https://www.hneu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/03/Programa-Pedagogichna-praktyka-aspirantiv-2021.pdf>

Додаткова

9. Національний освітньо-науковий глосарій 2019 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://lib.iitta.gov.ua/715512/1/Glosariy_Full_Fin.pdf

10. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / за заг. ред. О.М. Пехота. –Київ : А.С.К., 2015. – 256 с.

11. Педагогіка вищої школи / за ред. З.Н. Курлянд. – Київ : Знання, 2019. – 399 с.

12. Проблеми формування професіоналізму особистості та діяльності майбутнього фахівця в контексті вимог євроінтеграції: колективна монографія під наук. ред. проф. О.С. Цокур. – Одеса: СПД Бровкін О.В., 2012. – 160 с.

13. Слєпкань З. І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі. – Київ : Вища школа, 2012. – 240 с.

14. Федорчук В. В. Основи педагогічної майстерності: навчально-методичний посібник. – Кам'янець-Подільський : КРОКУС, 2020. – 240 с.

Додатки

Додаток А

Шаблон індивідуального плану педагогічної практики

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПЛАН ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

аспіранта _____
(П.І.Б. аспіранта)

кафедри _____
(повна назва кафедри)

за спеціальністю _____
(код та назва спеціальності аспіранта)

у _____ семестрі 20 _____ – 20 _____ навчального року

Керівник педагогічної практики (ПП): _____

(посада, вчене звання, науковий ступінь та П.І.Б. керівника практики)

Мета ПП: _____

Інформація про навчальну(і) дисципліну (и), за якою(ими) виконується ПП:

Назва навчальної дисципліни: _____.

Обсяг навчальної дисципліни: ____ кредитів ЄКТС та розподіл годин: ____ год.
лекцій, ____ год., практичних занять, ____ год., самостійної роботи. ____ год.

Навчальна дисципліна викладається на _____ рівні вищої освіти
здобувачам за спеціальністю _____

форми навчання у _____ навчальному семестрі.

Продовження додатку А

№ з\п	Завдання (види робіт)	Обсяг (годин)	Термін виконання запланованого завдання (роботи)	Відмітка про виконання
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
...				

Здобувач:

_____ (дата) _____ (підпис) _____ (П.І.Б.)

Керівник ПП:

_____ (дата) _____ (підпис) _____ (П.І.Б.)

Науковий керівник _____ (дата) _____ (підпис) _____ (П.І.Б.)

Затверджено на засіданні кафедри протокол
№ _ від «_» ____ 20__ року.

Завідувач кафедри: _____ (назва кафедри) _____ (підпис) _____ (П.І.Б.)

Шаблон звіту про проходження педагогічної практики

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

**ЗВІТ ПРО ПРОХОДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ
ПРАКТИКИ**

аспіранта _____
(П.І.Б. аспіранта)

кафедри _____
(повна назва кафедри)

за спеціальністю _____
(код та назва спеціальності аспіранта)

у _____ семестр 20_____ – 20_____ навчального року

Керівник педагогічної практики (ПП): _____

(посада, вчене звання, науковий ступінь та П.І.Б. керівника практики)

Мета ПП: _____

Інформація про навчальну(і) дисципліну (и), за якою(ими) виконується ПП:

Назва навчальної дисципліни: _____.

Обсяг навчальної дисципліни: ____ кредитів ЄКТС та розподіл годин: ____ год.
лекцій, ____ год., практичних занять, ____ год., самостійної роботи. ____ год.

Навчальна дисципліна викладається на _____ рівні вищої освіти
здобувачам за спеціальністю _____

форми навчання у _____ навчальному семестрі.

Продовження додатку Б

№ з\п	Завдання (види робіт)	Термін виконання запланованого завдання (роботи)	Результат виконання, обсяг (годин)	Оцінка, зауваження і пропозиції щодо виконання завдання (роботи) (заповнюється керівником)
1				
2				
3				

Основні підсумки ПП:

Загальний відгук керівника практики (з рекомендованою оцінкою за 100 бальною шкалою ХНЕУ ім. С. Кузнеця):

Здобувач:

_____ (дата) _____ (підпис) _____ (П.І.Б.)

Керівник ПП:

_____ (дата) _____ (підпис) _____ (П.І.Б.)

Науковий керівник _____ (дата) _____ (підпис) _____ (П.І.Б.)

Затверджено на засіданні кафедри _____ протокол № _ від «__» ____ 20__ року.

Завідувач кафедри: _____ (назва кафедри) _____ (підпис) _____ (П.І.Б.)

Вимоги до оформлення звіту про проходження педагогічної практики

Звіт про проходження ПП оформляється на аркушах паперу формату А4. Зміст викладається грамотно, чітко, логічно послідовно. Робота друкується з дотриманням полів: ліве – 25 мм, праве – 10 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм. Гарнітура шрифту – Times New Roman, кегль – 14, міжрядковий інтервал – 1,3. Усі сторінки нумеруються, починаючи з титульного аркуша (номер сторінки на ньому не проставляється), арабськими цифрами знизу по центру.

Заголовки структурних елементів друкують напівжирними літерами та вирівнюють по центру сторінки. Перенесення слів у всіх заголовках не допускаються. Відстань між назвою розділу і наступним текстом має дорівнювати 1 інтервалу.

Цифровий матеріал оформляється у вигляді таблиці. Кожна таблиця повинна мати свій порядковий номер і назву. Назва таблиці розташовується по центру. У тексті обов'язково має бути зроблено посилання на неї, яка може бути оформлена таким чином:

«... результати цього дослідження наведені в табл. 2» або «... результати цього дослідження (табл. 2) показали, що ...».

Поряд із матеріалом, оформленим у вигляді таблиць, для більшої наочності дані можна подавати у вигляді рисунків. Нумерація рисунків (також як і таблиць) допускається як наскрізна впродовж усього звіту, так і окремо за розділами. Наприклад, рис. 1.4 (перший розділ, четвертий рисунок). Але водночас необхідно пам'ятати, що в звіті має бути використаний один принцип нумерації таблиць і рисунків. Назву рисунка, на відміну від заголовка таблиці, розташовують під рисунком по центру.

Посилання на літературу слід оформляти в квадратних дужках, із зазначенням номера джерела в списку використаних джерел та сторінки, наприклад: [4, с. 28].

**Критерії оцінювання педагогічної практики здобувачів ступеня
доктора філософії спеціальності 051 «Економіка»
за освітньо-науковою програмою «Економіка»**

Критерії оцінювання	За бальною шкалою
1	2
Навчальна робота	
Повністю та самостійно виконав запланований обсяг навчальної роботи; Володіє глибокими теоретичними знаннями з навчальної дисципліни, нормативної бази та використовує їх під час проведення навчальних занять (консультування, керівництва практикою) та самостійної роботи студентів; Проявив сумлінне ставлення, наполегливість та старанність у підготовці, організації та проведенні навчальних занять та самостійної роботи студентів; Демонстрував критичне мислення та самоаналіз досягнутих результатів; Дотримувався правил внутрішнього розпорядку; Дотримувався принципів академічної доброчесності.	41–50
Повністю виконав запланований обсяг навчальної роботи за незначної допомоги керівника практики, або відповідального викладача (лектора); Володіє достатніми теоретичними знаннями з навчальної дисципліни, щодо нормативної бази та використовує їх під час проведення навчальних занять (консультування, керівництва практикою) та самостійної роботи студентів; Оволодів основами методики викладання та організації освітнього процесу; Використовував декілька методів навчання; Проявив сумлінне ставлення, наполегливість та старанність у підготовці, організації та проведенні навчальних занять та самостійної роботи студентів. При виконанні запланованих робіт мав незначні труднощі у процесі аналізу досягнутих результатів; Дотримувався правил внутрішнього розпорядку; Дотримувався принципів академічної доброчесності.	31–40
Повністю виконав запланований обсяг навчальної роботи за постійної допомоги та контролю керівника практики, або відповідального викладача (лектора); Володіє задовільними теоретичними знаннями з навчальної дисципліни, щодо нормативної бази та використовує їх під час проведення навчальних занять (консультування, керівництва практикою) та самостійної роботи студентів; Ознайомлений з основами методики викладання та організації освітнього процесу; Використовував декілька методів навчання; Проявив недостатньо сумлінне ставлення, наполегливість та старанність у підготовці, організації та проведенні навчальних занять та самостійної роботи студентів; При виконанні запланованих робіт мав значні труднощі у процесі аналізу досягнутих результатів; Дотримувався правил внутрішнього розпорядку; Дотримувався принципів академічної доброчесності.	11–30

1	2
<p>Повністю не виконав запланований обсяг навчальної роботи; Потребував постійної допомоги та контролю керівника практики, або відповідального викладача (лектора); Володіє задовільними теоретичними знаннями з навчальної дисципліни, щодо нормативної бази проте не в змозі використовувати їх під час проведення навчальних занять (консультування, керівництва практикою) та самостійної роботи студентів; Ознайомлений з основами методики викладання та організації освітнього процесу; Використовував вузьке коло методів навчання; Не проявив сумлінне ставлення, наполегливість та старанність у підготовці, організації та проведенні навчальних занять та самостійної роботи студентів. При виконанні запланованих робіт мав постійні труднощі у процесі аналізу досягнутих результатів; Дотримувався правил внутрішнього розпорядку; Дотримувався принципів академічної доброчесності.</p>	0-10
Методична робота	
<p>Самостійно та правильно визначав мету, дидактичні цілі та завдання навчальних занять та самостійної роботи студентів; Оволодів методикою викладання та організації освітнього процесу; Використовував різноманітні прогресивні методи, засоби і технології навчання і викладання у педагогічній діяльності; Самостійно, правильно та у достатньому обсязі (та на достатньому рівні деталізації) розробляв й оформлював навчально-методичні та дидактичні матеріали.</p>	21-30
<p>Правильно визначав мету, дидактичні цілі та завдання навчальних занять та самостійної роботи студентів за незначної допомоги керівника практики, або відповідального викладача (лектора); Оволодів основами методики викладання та організації освітнього процесу; Використовував найбільш поширені методи, засоби і технології навчання і викладання у педагогічній діяльності; Правильно та у достатньому обсязі (та на достатньому рівні деталізації) розробляв й оформлював навчально-методичні та дидактичні матеріали за незначної допомоги керівника практики, або відповідального викладача (лектора).</p>	11-20
<p>Визначав мету, дидактичні цілі та завдання навчальних занять та самостійної роботи студентів з допущенням значних помилок та незважаючи на корегування керівника практики, або відповідального викладача (лектора); Не оволодів основами методики викладання та організації освітнього процесу; Використовував найбільш поширені методи, засоби і технології навчання і викладання у педагогічній діяльності; Розробляв й оформлював навчально-методичні та дидактичні матеріали з допущенням значних помилок та незважаючи на корегування.</p>	0-10

1	2
Організаційна робота	
Приймав участь у наукових та / або методичних семінарах кафедри / університету / інших ЗВО (наукових установ); Відвідував заняття провідних викладачів; Приймав участь в організації та проведенні заходів щодо розвитку професійних знань та вмінь, а також навичок самовдосконалення.	5-10
Відвідував заняття провідних викладачів.	5-0
Підготовка та захист звіту з ПП	
<p><i>В процесі проходження ПП:</i> Дотримувался програми та методичних рекомендацій щодо оформлення індивідуального плану та ведення звітної документації з ПП; Систематично та правильно заповнював звіт з ПП, своєчасно завершив підготовку звіту з ПП та подав його на рецензування керівнику; Проявляв охайність в роботі з документами.</p> <p><i>В ході захисту звіту:</i> Демонстрував глибокі знання з навчальної дисципліни та нормативної бази; Вільно відповідає на всі питання, що пов'язані з підготовкою навчально-методичних та дидактичних матеріалів, методів, засобів та технологій навчання; Допустив 1-2 незначних помилки через неухважність, які сам виправив.</p>	8-10
<p><i>В процесі проходження ПП:</i> Під контролем керівника дотримувался програми та методичних рекомендацій щодо оформлення індивідуального плану та ведення звітної документації з ПП; Усунув зауваження керівника та своєчасно завершив підготовку звіту з ПП та подав його на рецензування керівнику; Проявляв охайність в роботі з документами.</p> <p><i>В ході захисту звіту:</i> Демонстрував достатні знання з навчальної дисципліни та нормативної бази; Відповідає на більшість питань, що пов'язані з підготовкою навчально-методичних та/або дидактичних матеріалів, методів, засобів та технологій навчання; Допустив 2-4 незначні помилки.</p>	4-7
<p><i>В процесі проходження ПП:</i> Здебільшого не дотримувался програми та методичних рекомендацій щодо оформлення індивідуального плану та ведення звітної документації з ПП; Своєчасно не завершив підготовку звіту з ПП та не подав його на рецензування керівнику; Не проявляв охайність в роботі з документами.</p> <p><i>В ході захисту звіту:</i> Демонстрував недостатні знання з навчальної дисципліни та нормативної бази; Не відповідає на більшість питань, що пов'язані з підготовкою навчально-методичних та/або дидактичних матеріалів, методів, засобів та технологій навчання; Допустив 5 та більше помилок.</p>	0-3

Зміст

Вступ	3
1. Характеристика, мета, завдання та результати педагогічної практики	4
2. Зміст та організація проведення педагогічної практики	8
3. Вимоги до баз педагогічної практики	11
4. Індивідуальні завдання з педагогічної практики	12
5. Вимоги до звіту з педагогічної практики	13
6. Підбиття підсумків педагогічної практики	14
7. Критерії оцінювання результатів педагогічної практики	15
Рекомендована література	16
Додатки	18